

Jos KOLE en Doret DE RUYTER (Red.)

Code en karakter.

Beroepsethiek in onderwijs, jeugdzorg en recht

SWP Uitgeverij, Amsterdam, 2009, ISBN 978-90-8850-032-9, 184 blz., 27,50 euro

"Le plus important c'est de bien faire son métier", laat Albert Camus één van zijn hoofdpersonages zeggen in *La Peste*. In bijna onmogelijke omstandigheden toch trachten mensenlevens te redden van de pest, in figuurlijke betekenis bedoeld in het boek van Camus in het licht van het oprukkende nazisme. Ons werk goed doen, dat beheerst en beïnvloedt ons allen toch in ons professioneel bezig zijn. Hierover gaat ook dit boek.

De drie professionele terreinen die gekozen zijn, lijken wat lukraak: het gaat om onderwijs en jeugdzorg enerzijds (en hier is enige samenhang duidelijk voorhanden) en anderzijds het recht. De reden is dat de bundel is voortgekomen uit een conferentie die vanuit het beroepsethische onderzoeksproject 'The Good Professional' is georganiseerd, een samenwerking tussen het Amsterdams Centrum voor Kinderstudies en de VU Law Academy. Het beroepsethisch onderzoek focust op zelfregulering, de rol van idealen en de verhouding tussen de "deontische" en de "aspiratieve" dimensie van moraal in de beroepspraktijk van pedagogen en juristen.

En dit is toch wel een interessante samenwerking gebleken. Hoewel... de echt geïntegreerde stukjes waarin de disciplines van pedagogen aan de ene kant en van juristen aan de andere kant aan mekaar gelinkt worden, zijn beperkt. Toch is het een waardevolle denkoefening, een "interprofessionele reflectie". Kernvragen, die overigens bij alle beroepen voorliggen, zijn vragen naar de beroepsethiek in het algemeen en de verhouding met de professionaliteit. In hoeverre

speelt moraal daarbij een rol?

Er zijn wat de bestudeerde disciplines betreft wel degelijk een aantal generieke aspecten van professionaliteit. In de eerste plaats de professionele autonomie: professies claimen een stuk autonomie en (beroeps)codes zijn te beschouwen als een hulpmiddel om de bedreigde of onderontwikkelde autonomie te versterken. Tegelijkertijd zijn ze hulpmiddel, maar ook knellend keurslijf voor professionele autonomie, hoewel ze vaak zeer bevorderlijk zijn voor de professionele kwaliteit.

Een tweede generiek kenmerk van goede professionaliteit in omvattende morele zin is integriteit, met name en in het bijzonder professionele morele integriteit. De vraag is hoe de relatie met de net beschreven code-idee is: alle auteurs erkennen alleszins volmondig het beroepsethische belang van "karakter". Codes zijn een externe motivatie voor kwaliteit en professionaliteit, terwijl karakter en morele integriteit interne motivatoren zijn. Ten slotte – en dat is een derde generiek kenmerk – zijn professies geen eilanden in de samenleving: ze maken er integraal deel van uit, en dat bepaalt inhoud en vorm van het werk zeer ingrijpend.

Iedereen moet nu en dan stilstaan bij wat hij of zij professioneel (en anderszins) denkt en doet. Er is een tijd van actie, maar ook van reflectie, zo stelt Albert Camus, dat heet mens worden. Een boek zoals dit zet daartoe aan.

Bernard Hubeau